

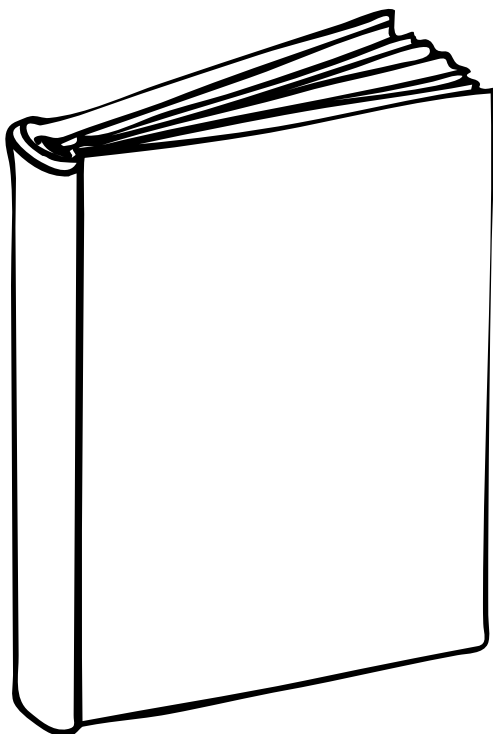
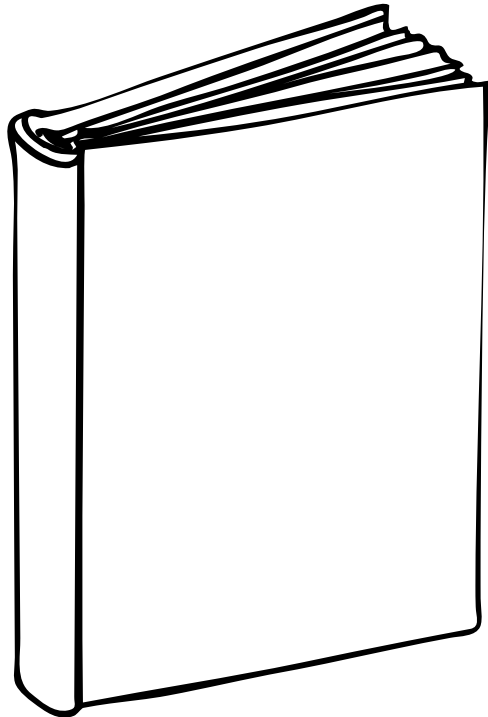
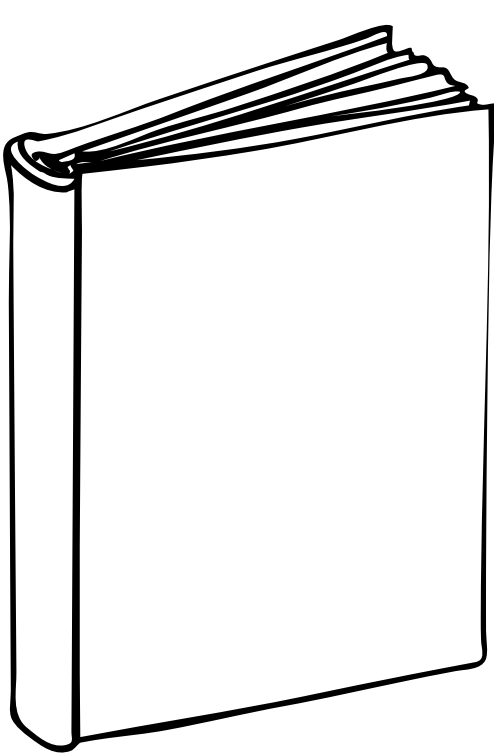
1.3 Ką skaitė mūsų protėviai?

Ką skaitė mūsų protėviai?

- 1 Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje iki lietuvių kalbos buvo vartojamos kelios valstybinės kalbos – lotynų, vokiečių, lenkų, rusėnų. Lietuvių kalba buvo vartojama buityje, ji neturėjo valstybinės kalbos statuso. Tačiau situacija pasikeitė, kai Europoje prasidėjo Reformacija, kurios metu Martynas Liuteris reikalavo, kad apeigos bažnyčioje būtų atliekamos ne lotynų, o krašto žmonių kalba. Tuo metu, XVI a., lietuvių kalba buvo vartojama dviejose valstybėse. Kaip sakoma, dviejose Nemuno pusėse, tai yra LDK ir Rytų Prūsijoje, arba Mažojoje Lietuvoje. Būtent Mažojoje Lietuvoje ir pasirodė pirmosios lietuviškos knygos.
- 2 Seniausieji lietuviški tekstai, pasiekę mūsų laikus, – tai rankraštiniai įrašai, prieraišai senosiose lotyniškose religinėse knygose. Iš ankstyviausiųjų tekstų pirmiausia minėtini poteriai – „Tėve mūsų“, „Sveika Marija“, „Tikiu Dievą Tėvą“.
- 3 Pirmoji spausdinta lietuviška knyga – Martyno Mažvydo iš lenkų kalbos išverstas liuteroniškas katekizmas, išleistas Karaliaučiuje 1547 m. Svarbiausia „Katekizmo“ dalis – lietuviška prakalba, kurioje siekiama iškelti mokslo svarbą ir paraginti paprastą žmogų mokytis rašto. Pradžioje pateikta abėcėlė, skaitymo pratimai, vartojami lietuviški gramatikos terminai, glaustai išdėstyti krikščionių tikybos pagrindai (Dešimt Dievo įsakymų, poteriai, giesmės).
- 4 Mikalojus Daukša – lietuviškos katalikiškos literatūros pradininkas, pirmųjų LDK lietuviškų knygų „Katekizmas“ ir „Postilė“ autorius. Daukšos „Katekizmas“ tapo ir pirmąja išlikusia lietuviška LDK knyga, „Postilė“ – didelės apimties (daugiau nei 600 puslapių) pamokslų rinkinys, kuriame labai svarbi prakalba. Joje iškeliamas idėja, kad kiekviena tauta turi puoselėti savo gimtąją kalbą.
- 5 Mažojoje Lietuvoje 1653 m. pasirodė ir pirmoji lietuvių kalbos gramatika, kurią išleido Danielius Kleinas. Gramatika itin reikšminga jaunai, besikuriančiai tautai. Joje sudėti patys svarbiausi lietuvių kalbos gramatikos principai.

1.3 Ką skaitė mūsų protėviai?

1. Perskaitykite tekstą „Ką skaitė mūsų protėviai?“. Nupieškite M. Mažvydo „Katekizmui“, M. Daukšos „Postilei“ ir D. Kleino „Gramatikai“ viršelius. Žodžiu įvardykite, kuo šios knygos reikšmingos lietuviams.

1.3 Ką skaitė mūsų protėviai?

2. Perskaitykite tekstą „Ką skaitė mūsų protėviai?“. Kairėje teksto pusėje esantys skaičiai žymi teksto pastraipas. Glaustai parašykite, apie ką kalbama kiekvienoje pastraipoje. Užpildykite schemą.

Pirmoje pastraipoje kalbama apie

...

1

Antroje pastraipoje kalbama

apie ...

2

Trečioje pastraipoje kalbama

apie ...

3

Ketvirtoje pastraipoje kalbama

apie ...

4

Penktoje pastraipoje kalbama
apie ...

5

3. Remdamiesi tekstu savais žodžiais papasakokite, ką skaitė mūsų protėviai.

1.3 Ką skaitė mūsų protėviai?

4. Pasirinkite teisingą atsakymą.

1. Kokiomis kalbomis buvo kalbama LDK?

- A Latvių, lenkų, rusų, čekų.
- B Lotynų, vokiečių, lenkų, rusėnų.
- C Ispanų, italų, turkų, rusų.

2. Dėl kokios priežasties lietuvių kalba tapo valstybine?

- A Dėl Reformacijos.
- B Dėl Kontrreformacijos.
- C Dėl Antikos mąstytojų.

3. Kas laikomas Reformacijos pradininku?

- A Martynas Mažvydas.
- B Konstantinas Sirvydas.
- C Martynas Liuteris.

4. Kuris leidinys yra pirmoji spausdinta lietuviška knyga?

- A M. Mažvydo „Katekizmas“.
- B M. Daukšos „Postilė“.
- C D. Kleino „Gramatika“.

5. Kas yra postilė?

- A Elementorius.
- B Giesmynas.
- C Pamokslų rinkinys.

6. Kokia svarbiausia M. Daukšos „Postilės“ idėja?

- A Gimtosios kalbos puoselėjimas.
- B Žmogaus ryšys su Dievu.
- C Žmogaus išsilavinimas.

5. Naudodamiesi internetiniu puslapiu www.vle.lt (*Visuotinė lietuvių enciklopedija*) ant atskiro lapo sukurkite trumpą pristatymą apie Martyną Liuterį.

P r i s t a t y m o v e d l y s

1. Gimimo data
2. Kilmė
3. Išsilavinimas ir veikla
4. Svarbiausios idėjos
5. Veikalai